

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-05-27

Vår referens

Emil Svensson

Utvecklingssekreterare

emil.svensson@malmo.se

Remiss om En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd till nyanlända och icke-medborgare HVO-2025-3142

Sammanfattning

Ärendet behandlar remiss om *En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd till nyanlända och icke-medborgare*. Utredningens uppdrag har varit att föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd. Den föreslagna modellen innebär en kvalificeringsperiod på 5 år för att få rätt till vissa bosättningsbaserade förmåner och ekonomiskt bistånd. Kvalificeringen kommer till största del bli aktuellt för tredjelandsmedborgare (medborgare i länder utanför EU/EES).

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen saknar tillräckliga konsekvensbeskrivningar och analyser om förvaltningens målgrupp och verksamheter. I 4 kap. 1 § SoL sägs att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Utredningen nämner att nuvarande lagstiftning omfattar bistånd av både ekonomisk karaktär och annat bistånd som exempelvis hemtjänst eller särskilt boende för äldre. Utredningens direktiv avser bistånd av ekonomisk karaktär.

Förslaget om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd kommer att innebära en förskjutning från statliga bidrag till bistånd på kommunal nivå. En tillräcklig tydlighet i kvalificeringskravens påverkan på enskilda personer och kommunerna saknas. Det är av stor vikt att det klagörs hur de föreslagna förändringarna kommer att påverka målgruppen samt hur kommunens möjligheter att tillhandahålla insatser enligt SoL påverkas.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande gällande remissen *En ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd till nyanlända och icke-medborgare*.

Beslutsunderlag

- Betänkande - Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53)
- G-Tjänsteskrivelse HVON 2025-06-19 Remiss om en ny modell för kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd till nyanlända och icke-medborgare
- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2025-06-11

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2025-06-19

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Bakgrund

Regeringen beslutade den 19 oktober 2023 (dir. 2023:149) att ge en kommitté i uppdrag att se över kvalificeringen till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd. I uppdraget ingår att ta ställning till på vilket sätt personer som kommer till Sverige som nyanlända samt icke-medborgare som redan bor i Sverige ska kvalificera sig. Kommittén fick i uppdrag att föreslå en ny modell för kvalificering till socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd. Syftet med modellen ska vara dels att minska risken för att socialförsäkringsförmåner och ekonomiskt bistånd kan fungera som så kallade tilldragningsfaktorer för migranter, dels att stärka drivkrafterna för personer som kommer till Sverige att snabbt komma i arbete och egen försörjning och därigenom motverka utanförskap och långvarigt bidragsberoende.

Sammanfattning av förslagen i betänkandet

Utredningens förslag omfattar två huvudspår: dels nya kvalificeringskrav för att få tillgång till vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner, dels skärpta regler för rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. De ersättningar som direkt påverkas är bland annat föräldrapenning på grundnivå och lägstnivå, barnbidrag (inklusive flerbarnstillägg), omvårdnadsbidrag, sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning, merkostnadsersättning, assistansersättning, bostadsbidrag, bostadstillägg samt äldreomsorgsbidrag.

Kvalificeringen till dessa ersättningar ska enligt förslaget grunda sig på laglig bosättning i Sverige under minst fem år, med möjlighet att förkorta kvalificeringstiden genom ett fastställt inkomstvillkor. För rätten till ekonomiskt bistånd föreslås att endast svenska medborgare samt vissa undantagna grupper ska omfattas, medan övriga behöver fem års laglig vistelse för att kvalificera sig. Samtliga förändringar syftar till att minska tillgången till välfärdsförmåner för nyanlända och tredjelandsmedborgare, samt att stärka incitamenten till egen försörjning och arbete.

En utgångspunkt i utredningens direktiv är också att modellerna för kvalificering till såväl socialförsäkringsförmåner som till ekonomiskt bistånd ska vara förenliga med EU-rätten och andra internationella åtaganden, men inte mer generösa än vad dessa regelverk kräver.

Förvaltningens bedömning

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen saknar tillräckliga konsekvensbeskrivningar och analyser om förvaltningens målgrupp och verksamheter. I 4 kap. 1 § SoL sägs att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Utredningen nämner att nuvarande lagstiftning omfattar bistånd av ekonomisk karaktär och annat bistånd som exempelvis hemtjänst eller särskilt boende för äldre. Utredningens direktiv avser bistånd av ekonomisk karaktär.

Förslaget om kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd kommer att innebära en förskjutning från statliga bidrag till bistånd på kommunal nivå. En tillräcklig tydlighet i kvalificeringskravens påverkan på enskilda personer och kommunerna saknas. Det är av stor vikt att det klagörs hur de föreslagna förändringarna kommer att påverka målgruppen samt hur kommunens möjligheter att tillhandahålla insatser enligt SoL påverkas.

Ansvariga

Anne Petäjäjärvi Johansson Avdelningschef